

ผลกระทบทางเศรษฐกิจภาพรวมจากการใช้นโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ

The Overall Economic Impact of Minimum Wage Increases

ภาตย์ สังข์แก้ว

Part Sungkaew

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุสิตธานี

MBA Program, Dusit Thani College

Corresponding Author. E-mail: part5559@gmail.com

Received October 30, 2025; Revised December 15, 2025; Accepted December 19, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบเชิงประจักษ์ของอัตราค่าตอบแทนของแรงงาน (ค่าแรงขั้นต่ำ) ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด โดยใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (GPPPC) และผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวแบบปริมาณลูกโซ่ (GPPPC_CVM) เป็นตัวชี้วัดเศรษฐกิจที่แท้จริง การศึกษาใช้ข้อมูลแบบแผงสมดุล (Balanced Panel Data) และใช้ระเบียบวิธี Panel Least Squares (Fixed Effects Model) พร้อมการปรับแก้ Cross-section weights (PCSE) standard errors เพื่อให้ผลลัพธ์มีความทนทานทางสถิติ ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสูงสุด ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัดทั้งในมิติมูลค่าปัจจุบันและมูลค่าที่แท้จริง ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นต่อ GPPPC อยู่ที่ 0.875649 และต่อ GPPPC_CVM (มูลค่าที่แท้จริง) อยู่ที่ 0.434522 ผลลัพธ์นี้ยืนยันสมมติฐานหลักที่ว่า การเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการเพิ่มอุปสงค์มวลรวมและกำลังซื้อในภาคครัวเรือนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์นี้จัดเป็นแบบไม่ยืดหยุ่น (Inelasticity) ในทั้งสองกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าที่แท้จริงที่ลดลงเกือบครึ่งหนึ่ง บ่งชี้ว่าผลประโยชน์ที่แท้จริง (Real Effect) จากการกระตุ้นอุปสงค์ ถูกลดทอนลงอย่างมีนัยสำคัญด้วยผลกระทบด้านต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น (Supply Side) ซึ่งส่งผลให้ราคาสินค้าในประเทศเพิ่มขึ้น แม้จะมีผลกระทบด้านต้นทุนแต่ผลลัพธ์สุทธิในระดับมหภาคของจังหวัดยังคงแสดงผลเชิงบวก ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยไทยส่วนใหญ่ที่มุ่งเน้นผลกระทบเชิงลบด้านต้นทุน

คำสำคัญ: ค่าแรงขั้นต่ำ; ผลิตภัณฑ์มวลรวม; จังหวัดต่อหัว

Abstract

The purpose of this research article to empirically analyze the impact of the minimum wage rate on provincial economic growth, utilizing GPPPC and GPPPC_CVM (chain-volume measure) as proxies for current and real economic output, respectively. The analysis employs Balanced Panel Data and the Panel Least Squares (Fixed Effects Model) method, incorporating Cross-section weights (PCSE) standard errors for statistical robustness. The analysis reveals a positive and highly significant statistical relationship between the MWR and provincial economic growth across both current and real output measures. Specifically, the elasticity coefficient

is 0.875649 for GPPPC and 0.434522 for the real measure GPPPC_CVM. This outcome supports the main hypothesis that raising the minimum wage can stimulate the economy by boosting aggregate demand and household purchasing power. However, the relationship in both models is inelastic (less than unity). Crucially, the elasticity for the real output measure 0.434522 is nearly halved compared to the current output measure. This discrepancy indicates that the real benefit (Real Effect) derived from demand stimulation is significantly attenuated by the adverse impact of rising production costs (Supply Side) and subsequent domestic price inflation. Despite the cost effects, the net result at the aggregate provincial output level remains positive, which contrasts with the predominant focus on negative cost impacts in much of the existing Thai literature.

Keywords: Minimum Wage Rate; GPP per Capita

บทนำ

การบังคับใช้ค่าแรงขั้นต่ำครั้งแรกของไทยถูกบังคับเมื่อปี พ.ศ. 2516 สำหรับลูกจ้างในทุกกลุ่มอาชีพ โดยเริ่มบังคับใน 4 จังหวัดนำร่องคือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี และต่อมาได้มีการกำหนดใช้ค่าแรงขั้นต่ำทั่วประเทศในแต่ละจังหวัดในอัตราที่แตกต่างกันไปตามค่าครองชีพในแต่ละจังหวัด (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2566) เนื่องจากนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางนโยบายที่ใช้ในการปรับสมดุลระหว่างความเป็นอยู่ของประชาชนกับกลไกทางเศรษฐกิจของประเทศเช่น การยกระดับคุณภาพชีวิตและอำนาจซื้อของแรงงานให้เพียงพอต่อค่าครองชีพ เพื่อให้แรงงานมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพตามมาตรฐานที่เหมาะสมตามยุคสมัย เป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มแรงงานที่มีรายได้ต่ำกับกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง ทำให้แรงงานมีขีดความสามารถในการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานเช่น อาหาร ที่พักอาศัย การศึกษา และการรักษาพยาบาลได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งการเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำยังกระตุ้นเศรษฐกิจและการบริโภคภายในประเทศได้ทั้งในการเพิ่มอุปสงค์มวลรวม การที่แรงงานมีรายได้เพิ่มขึ้นจะนำไปสู่กำลังซื้อในภาคครัวเรือนสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความต้องการสินค้าและบริการในตลาดทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และการได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้นทำให้แรงงานมีแรงกระตุ้นและความมุ่งมั่นในการเพิ่มผลิตภาพแรงงานที่สูงขึ้นนำไปสู่ประสิทธิภาพและคุณภาพในการผลิตสินค้าและบริการ ดังนั้นการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางนโยบายที่ใช้ในการปรับสมดุลระหว่างความเป็นอยู่ของประชาชนกับกลไกทางเศรษฐกิจของประเทศ

จากการศึกษาพบว่ามีงานวิจัยหลายงานที่บ่งชี้ว่าการขึ้นนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจในเชิงบวกได้ เช่น การศึกษาเรื่องเศรษฐศาสตร์ของกฎหมายค่าแรงขั้นต่ำในฝรั่งเศสพบว่า การเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำของฝรั่งเศสทำให้รายได้ของแรงงานเพิ่มขึ้นแต่ไม่มีผลต่อการลดลงของการจ้างงาน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำสามารถเพิ่มอำนาจซื้อของประชาชน

ในประเทศได้และส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวม (Bazen and Martin, 1991) นอกจากนี้การศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำในพื้นที่ที่ค่าจ้างโดยเฉลี่ยน้อยพบว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำได้ให้ผลลัพธ์ที่เป็นบวกต่อค่าจ้างและช่วยลดความยากจนในพื้นที่ที่มีค่าจ้างต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญ ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมในพื้นที่ดีขึ้น และไม่พบผลกระทบเชิงลบต่อการจ้างงาน (Godoeey and Reich, 2021) เช่นเดียวกับการศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อผลิตภาพแรงงานในกรณีของประเทศในยุโรปตะวันออกเฉียงใต้พบว่าในกลุ่มประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกสหภาพยุโรป การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำมีผลกระทบในเชิงบวกต่อการเติบโตของผลิตภาพแรงงาน ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังทางทฤษฎี และสามารถกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการบริโภคโดยรวมได้ (Trenovski et al., 2021) ในขณะที่การศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อค่าจ้าง การทำงาน และความยากจนในนิการากัวให้ผลที่คล้ายคลึงกันในการลดความยากจนและมีส่วนช่วยผลักดันกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศแม้จะมีปัญหาการลดลงของการจ้างงานก็ตาม (Alaniz et al., 2011) ในขณะเดียวกันงานวิจัยหลายงานที่บ่งชี้ว่าการขึ้นนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจในเชิงลบต่อเศรษฐกิจได้ เช่นการศึกษาผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำต่อค่าแรงอื่น ๆ การจ้างงาน และรายได้ของครอบครัวพบว่าการเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในขณะที่ต้องเผชิญกับผลกระทบทางลบกับระบบเศรษฐกิจจากตัวเลขการจ้างงานที่ต่ำลง (Gramlich et al., 1976) เช่นเดียวกับการศึกษาผลกระทบด้านลบของกฎหมายค่าแรงขั้นต่ำที่พบว่าแม้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำจะเกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนจนและช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นแต่การวิจัยทางเศรษฐศาสตร์หลายทศวรรษแสดงให้เห็นว่าค่าแรงขั้นต่ำมักจะสร้างความเสียหายต่อคนงานและเศรษฐกิจโดยรวมมากกว่าที่จะสร้างประโยชน์ โดยเฉพาะการลดลงของอัตราการจ้างงานที่จะสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น (Wilson, 2012) สอดคล้องกับการศึกษาผลกระทบเชิงสาเหตุในระยะสั้นของการนำค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายมาใช้ในประเทศเยอรมนีพบว่าการเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำทำให้ค่าจ้างรายชั่วโมงสำหรับผู้มีรายได้น้อยเพิ่มขึ้นจริงแต่จะส่งผลกระทบต่อการจ้างงานและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้อีกทั้งในระยะยาวอาจส่งผลเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกัน (Caliendo et al., 2019) เช่นเดียวกับการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและพลวัตระหว่างการเพิ่มขึ้นของ ค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (Real Minimum Wage) กับ อัตราการจ้างงาน (Employment) ในแรงงานกลุ่มเปราะบางของยุโรปพบว่า ขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำมีความสัมพันธ์กับระดับการจ้างงานที่ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีความอ่อนไหวในตลาดแรงงาน (เยาวชนและแรงงานหญิง) และส่งผลกระทบต่อการจ้างงานที่ลดลงในระยะยาว และเป็นหนึ่งในสาเหตุของการเกิดเศรษฐกิจถดถอยได้ (Paun et al., 2021) และเราพบผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกันในประเทศเปอร์โตริโก (Santiago, 1989) กรณีการศึกษาของไทยมีการศึกษาผลกระทบเกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำในบางมิติ แต่ยังขาดงาน

ที่ศึกษาผลกระทบเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจในเชิงลึก เช่นการศึกษาเรื่องพลวัตรของการกำหนดนโยบายค่าแรงขั้นต่ำในประเทศไทยพบว่าการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศนั้นทำเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองมากกว่าวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ (ณัฐภัทร โสพิณ, 2561) สอดคล้องกับงานศึกษาผลกระทบของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำต่อการบริหารจัดการองค์การของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่พบว่า การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำทำให้ภาคธุรกิจมีต้นทุนที่สูงขึ้นและส่งผลกระทบต่อกรย้ายถิ่นฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน (ศรีสุวรรณ ขอไพบูลย์, 2559) เช่นเดียวกับธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่การเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการทำธุรกิจที่สูงขึ้นและมีผลให้เกิดการจ้างแรงงานที่ลดลง (พรหมประสิทธิ์ ลิทธิพงษ์, 2556) สอดคล้องกับผลกระทบต่อค่าจ้างขั้นต่ำของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลาที่ธุรกิจได้รับผลกระทบด้านต้นทุนการผลิตในระดับมากและมีผู้ประกอบการบางส่วนไม่สามารถปรับตัวได้และส่งผลกระทบต่อกรจ้างงานที่ลดลงและการเพิ่มภาระงานต่อแรงงานที่มากขึ้นสอดคล้องกับค่าจ้างขั้นต่ำที่ปรับตัวสูงขึ้น (วลัยลักษณ์ รัตนวงศ์ และคณะ, 2561) นอกจากนี้ การศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเพื่อพัฒนาแรงงานในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบว่า การเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำในประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเมียนมาร์นั้น ไม่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมจากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดหน่วยงานกลางในการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นการเฉพาะ (วิระยุทธ และคณะ, 2563) สำหรับผลกระทบทางเศรษฐกิจพบว่า มีเพียงแค่งานศึกษาเรื่องผลกระทบของนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำต่อการกระจายรายได้ของแรงงานไร้ทักษะทั้งในระบบและนอกระบบเท่านั้นที่ศึกษาในมิติทางด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในการศึกษาผลการศึกษาชี้ว่าเมื่อรัฐบาลประกาศใช้นโยบายค่าจ้างขั้นต่ำส่งผลทำให้แรงงานไร้ทักษะในระบบมีค่าจ้างเพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาทางด้านการจ้างงานกลับพบว่า แรงงานกลุ่มนี้มีการจ้างงานที่ลดลง ส่วนแรงงานไร้ทักษะนอกระบบมีค่าจ้างลดลง เนื่องจากแรงงานไร้ทักษะในระบบที่ถูกเลิกจ้าง ได้เข้ามาทำงานในตลาดแรงงานนอกระบบ นอกจากนี้ยังพบว่า การที่รัฐบาลประกาศใช้นโยบายค่าจ้างขั้นต่ำยังส่งผลให้ครัวเรือนที่มีรายได้ปานกลางถึงสูงมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนครัวเรือนรายได้ต่ำกลับมีรายได้ที่ลดลง ส่วนภาคการผลิตมีต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลให้ราคาสินค้าในประเทศเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทำให้ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ (สิทธิการ อังคณา, 2553)

จากความสำคัญและข้อถกเถียงของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ ที่เริ่มบังคับใช้ในประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2516 และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในฐานะเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงาน การลดความเหลื่อมล้ำ และการกระตุ้นเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเชิงประจักษ์ในไทยยังคงขาดการศึกษาที่ครอบคลุมและควบคุมปัจจัยเฉพาะพื้นที่อย่างชัดเจน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างค่าตอบแทนของแรงงานกับการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคของจังหวัด โดยเฉพาะ

การศึกษาที่สามารถแยกแยะผลกระทบด้านมูลค่าปัจจุบันออกจากมูลค่าที่แท้จริง ซึ่งเป็นช่องว่างสำคัญที่ทำให้ข้อสรุปส่วนใหญ่มีแนวโน้มไปที่ผลกระทบเชิงลบด้านต้นทุน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแผง (Panel Least Squares) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงประจักษ์และผลกระทบของนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด โดยใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวเป็นตัวชี้วัด ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยนี้ คือ ผลการศึกษาจะให้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนสำหรับผู้กำหนดนโยบายในการเข้าใจผลกระทบสุทธิทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคของจังหวัด ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการกำหนดอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงทั้งผลกระทบด้านการกระตุ้นอุปสงค์และผลกระทบด้านต้นทุน และสามารถนำไปสู่การเสนอแนะมาตรการคู่ขนานเชิงรุกเพื่อจัดการกับปัจจัยด้านอุปทานและภาวะเงินเฟ้อ อันจะนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและสมดุลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบเชิงประจักษ์ของอัตราค่าตอบแทนของแรงงาน (ค่าแรงขั้นต่ำ) ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็น งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ โดยใช้ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่รวบรวมจากหน่วยงานหลักของประเทศ ได้แก่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ และ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ข้อมูลที่นำมาใช้อยู่ในรูปแบบ ข้อมูลแบบแผงสมดุล (Balanced Panel Data) ครอบคลุมหน่วยตัวอย่าง (Cross-sections) ในช่วงเวลา 21 ปี (ตั้งแต่ปี 2001 ถึง 2021) ทำให้มีจำนวนการสังเกตการณ์รวมทั้งหมด 1,575 ค่า เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจได้อย่างครอบคลุมและควบคุมปัจจัยรบกวนตามมิติของพื้นที่และเวลา โดยกำหนดตัวแปรผลกระทบเชิงประจักษ์ของเศรษฐกิจภาพรวมคือผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดเบื้องต้นต่อหัว (Gross Provincial Product per Capita, GPPPC) และผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัวแบบปริมาณลูกโซ่ (Gross Provincial Product per Capita – Chain Volume Measures, GPPPC CVM) เพื่อดูผลกระทบทางเศรษฐกิจที่แท้จริงโดยปราศจากเงื่อนไขการเกิดภาวะเงินเฟ้อเป็นตัวแปรตาม ส่วนภาพรวมจากการใช้นโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำของแต่ละจังหวัดจะถูกกำหนดจากอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของแต่ละจังหวัด (Minimum Wage Rate, MWR) ดังที่แสดงในสมการที่ 1 และ สมการที่ 2

$$\text{Log(GPPPC)}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Log(MWR)}_{it} + \mu_i + \gamma_t + \epsilon_{it} \quad (1)$$

$$\text{Log(GPPPC_CVM)}_{it} = \beta'_0 + \beta_2 \text{Log(MWR)}_{it} + \mu'_i + \gamma'_t + \epsilon'_{it} \quad (2)$$

โดยที่ : i แทนหน่วยที่เป็นจังหวัด

t แทนช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2001–2021

β_1 และ β_2 คือสัมประสิทธิ์ของความยืดหยุ่น ที่ต้องการศึกษา

μ_i และ μ'_i คือผลกระทบเฉพาะหน่วยตัวอย่าง (Cross-section Fixed Effects) เพื่อควบคุมอิทธิพลคงที่ที่แตกต่างกันไปตามพื้นที่ (เช่น สภาพภูมิศาสตร์, โครงสร้างตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงซ้ำ)

γ_t และ γ'_t คือผลกระทบเฉพาะช่วงเวลา (Period Fixed Effects) เพื่อควบคุมอิทธิพลคงที่ที่แตกต่างกันไปตามปี (เช่น การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย, ภาวะเศรษฐกิจมหภาคโดยรวมที่กระทบทุกหน่วยตัวอย่างพร้อมกัน)

ϵ_{it} และ ϵ'_{it} คือพจน์ความคลาดเคลื่อน

การศึกษาความสัมพันธ์ใช้ แบบจำลอง Double Log Model โดยตัวแปรทั้งตัวตามและตัวแปรอิสระอยู่ในรูปของลอการิทึม เพื่อให้สามารถตีความค่าสัมประสิทธิ์ในฐานะ ความยืดหยุ่น (Elasticity) ได้ และใช้วิธี Panel Least Squares (PLS) ซึ่งเป็นการประมาณค่าแบบ Fixed Effects (FE) เพื่อกำจัดอคติจากตัวแปรที่ถูกละเลย (Omitted Variable Bias) ที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยตัวอย่างและแต่ละช่วงเวลา ด้วยวิธี Cross-section weights (PCSE) standard errors ที่มีการปรับแก้องศาความเป็นอิสระ (d.f.corrected) ซึ่งเป็นการปรับแก้ที่ทำให้ Standard Errors] ทนทานต่อปัญหา Heteroskedasticity และ Autocorrelation ในข้อมูลแบบแผง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์โดยใช้ระเบียบวิธี Panel Least Squares (PLS) ภายใต้แบบจำลอง Double Log Model เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงยืดหยุ่น (Elasticity) ของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (MWR) ต่อตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจมหภาคในระดับจังหวัด (GPPPC) และ (GPPPC_CVM) ในช่วง ปี ค.ศ. 2001–2021 ผ่านการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) โดยพบว่าข้อมูล Log(GPPPC) และ Log(GPPPC_CVM) มีความนิ่งที่ระดับ $I(0)$ ส่วนข้อมูล Log(MWR) มีความนิ่งระดับ $I(1)$ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบ Stationary ของข้อมูล

ตัวแปร	วิธีทดสอบ	ค่าสถิติ	Prob.	ผล
Log(GPPPC)	LLC	-16.9957	0.0000	Stationary
	PP – Fisher	586.013	0.0000	Stationary
Log(GPPPC_CVM)	LLC	-10.6338	0.0000	Stationary
	PP – Fisher	356.987	0.0000	Stationary
D(Log(MWR))	LLC	-21.3576	0.0000	Stationary
	PP – Fisher	340.164	0.0000	Stationary

ที่มา : จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

เนื่องจากมีตัวแปรที่มี Order of Integration ต่างกัน (I(0) และ I(1)) จึงต้องทดสอบ Cointegration บนสมการหลักเพื่อแสดงว่าตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์ในระยะยาว (Long-Run Relationship) ซึ่งช่วยยืนยันว่าความสัมพันธ์ที่พบในแบบจำลองไม่ใช่ความสัมพันธ์ปลอม (Spurious) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาว (Cointegration test)

คู่ความสัมพันธ์	วิธีทดสอบ	ค่าสถิติ	Prob.	ผล
Log (GPPPC) และ Log (MWR)	LLC	-4.44023	0.0000	Cointegrated
	PP – Fisher	189.684	0.0157	Cointegrated
Log (GPPPC_CVM) และ Log (MWR)	LLC	-2.25210	0.0122	Cointegrated
	PP – Fisher	186.799	0.0222	Cointegrated

ที่มา : จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

นอกจากนี้ผลการทดสอบ Hausman Test ทั้งหมดยืนยันว่าแบบจำลอง Cross-section Fixed Effects เหมาะสมที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลลัพธ์ Hausman Test

ตัวแปร	Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Prob.
Log (GPPPC), Log (MWR)	67.354622	1	0.0000
Log (GPPPC_CVM), Log (MWR)	79.251221	1	0.0000

ที่มา : จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

และใช้ Cross-section weights (PCSE) standard errors ที่ยืนยันความทนทานของผลการวิเคราะห์หลัก และมีการปรับแก้ปัญหาซึ่งทนทานต่อปัญหา Heteroskedasticity และ Autocorrelation และถูกแก้ไข

ปัญหา Endogeneity ที่เกิดจากปัจจัยเฉพาะกลุ่มที่คงที่ตามข้อเสนอแนะของแบบจำลอง Panel Data แล้วโดยสรุปผลได้ดังนี้

การศึกษาแบบจำลองที่ 1 พบว่าการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ (MWR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ GPPPC อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสูงสุด Prob. = 0.0000 โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์คือ 0.875649 ซึ่งในแบบจำลองนี้ สัมประสิทธิ์ดังกล่าวแสดงถึง ความยืดหยุ่นที่แสดงว่าเมื่ออัตราค่าตอบแทนของแรงงานมีการขยับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะเหนี่ยวนำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัวเบื้องต้น GPPPC ขยายตัวตามมาประมาณร้อยละ 0.8756 สะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในค่าตอบแทนแรงงานนั้นส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัดในสัดส่วนที่น้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าตอบแทนนั่นเอง โดยที่โมเดลนี้มีความน่าเชื่อถือในระดับสูงจากค่า Adjusted R-squared ที่ 0.936171 และ Prob(F-statistic) ที่ 0.000000 ดังที่แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของ LOG(MWR) ต่อ LOG(GPPPC)

Dependent Variable: <i>Log(GPPPC)</i>				
Method: Panel Least Squares				
Total panel (balanced) observations: 1575				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LOG(MWR)	0.875649	0.013955	62.75007	0.0000
C	6.747533	0.074732	90.28945	0.0000
R-squared 0.939212				
Adjusted R-squared 0.936171				
Prob(F-statistic) 0.000000				

ที่มา : จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองที่ 2 ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงยืดหยุ่นระหว่างอัตราค่าตอบแทนของแรงงาน LOG(MWR) กับผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัวแบบปริมาณลูกโซ่ในรูป Logarithm LOG(GPPPC_CVM) โดยใช้วิธี Panel Least Squares และควบคุม Cross-section Fixed Effects โดยตัวแปร LOG(MWR) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก 0.434522 และมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสูงสุด 1% (Prob. = 0.0000) ซึ่งบ่งชี้ว่าการเพิ่มขึ้นของค่าตอบแทนแรงงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่แท้จริงในระดับจังหวัด เมื่อค่าตอบแทนของแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัวแบบปริมาณลูกโซ่ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเศรษฐกิจที่แท้จริงโดยปราศจากภาวะเงินเฟ้อขยายตัวตามมาประมาณร้อยละ 0.4345 ซึ่งแบบจำลองมีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามในระดับที่สูงมาก โดยค่า Adjusted R-squared มีค่า 0.986774 ซึ่งบ่งชี้ว่าตัวแปรอิสระและผลกระทบ

คงที่สามารถอธิบายความผันผวนของ LOG(GPPC_CVM) ได้ถึง 98.68% และแบบจำลองมีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติโดยรวมในการอธิบายความสัมพันธ์ที่ศึกษา (Prob(F-statistic) = 0.000000) ดังที่แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของ LOG(MWR) ต่อ LOG(GPPC_CVM)]\$ 16 ซึ่งเป็นมาตรวัดทางเศรษฐกิจที่แท้จริง (Real Term) ที่ปราศจากเงื่อนไขภาวะเงินเฟ้อ

Dependent Variable: <i>Log(GPP_CVM)</i>				
Method: Panel Least Squares				
Total panel (balanced) observations: 1575				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LOG(MWR)	0.434522	0.008686	50.02581	0.0000
C	8.361683	0.046524	179.7275	0.0000
R-squared 0.987404				
Adjusted R-squared 0.986774				
Prob(F-statistic) 0.000000				

ที่มา : จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

ผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ยืนยันว่าค่าตอบแทนของแรงงานมีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสูงสุดต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด ซึ่งเป็นการยืนยันสมมติฐานหลักจากบทนำที่ว่านโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการเพิ่มอุปสงค์มวลรวมและกำลังซื้อในภาคครัวเรือนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามการค้นพบที่สำคัญคือความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นแบบไม่ยืดหยุ่น (Inelasticity) ในทั้งสองมิติ และค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าที่แท้จริงที่ 0.434522 นั้นลดลงเกือบครึ่งหนึ่งเมื่อเทียบกับมูลค่าปัจจุบัน บ่งชี้ว่า ผลประโยชน์ที่แท้จริงจากการกระตุ้นอุปสงค์ถูกลดทอนลงอย่างมีนัยสำคัญด้วยผลกระทบด้านต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น (Supply Side) ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดภาวะเงินเฟ้อ ทั้งนี้ข้อสรุปของงานที่แสดงผลเชิงบวกสุทธิในระดับมหภาคของจังหวัด ให้หลักฐานใหม่ที่ขัดแย้งกับงานวิจัยไทยส่วนใหญ่ที่มุ่งเน้นผลกระทบด้านลบของต้นทุน ทำให้งานวิจัยนี้เป็นการเติมเต็มช่องว่างและยืนยันบทบาทของค่าตอบแทนแรงงานในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ได้ให้หลักฐานที่ชัดเจนในการตอบคำถามสำคัญที่ตั้งไว้ในบทนำ นั่นคือบทบาทของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ

ต่ำในการกระตุ้นกลไกทางเศรษฐกิจ โดยพบว่า ค่าตอบแทนของแรงงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติสูงต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ ทั้งในมิติมูลค่าปัจจุบัน (GPPPC) ด้วยความยืดหยุ่น 0.876 และมูลค่าที่แท้จริง (GPPPC_CVM) ด้วยความยืดหยุ่น 0.435 ซึ่งเป็นการยืนยันสมมติฐานหลักจากบทนำที่ว่า การเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจและการบริโภคภายในประเทศผ่านการเพิ่มอุปสงค์มวลรวมและกำลังซื้อในภาคครัวเรือนได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศ เช่น Bozen and Martin (1991) , Godbey and Reich (2021); Trenovski et al., (2021) ที่พบว่าค่าจ้างขั้นต่ำให้ผลลัพธ์ที่เป็นบวกต่ออำนาจซื้อและการเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวม

อย่างไรก็ตาม การค้นพบที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์เชิงยืดหยุ่นมีค่าไม่ยืดหยุ่น (Inelasticity) ในทั้งสองกรณี (ค่าน้อยกว่า 1) ซึ่งชี้ว่าการตอบสนองของการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อการขึ้นค่าแรงนั้นมีขอบเขตที่จำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าที่แท้จริง (GPPPC_CVM) ที่ลดลงเกือบครึ่งหนึ่งเมื่อเทียบกับมูลค่าปัจจุบันนั้น บ่งชี้อย่างชัดเจนว่าแม้ผลกระทบด้านการกระตุ้นอุปสงค์จะเป็นจริง แต่ผลประโยชน์ที่แท้จริง (Real Effect) ได้ถูกกลดทอนลงบางส่วนด้วยผลกระทบด้านต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยด้านอุปทาน (Supply Side) และถูกส่งผ่านไปยังราคาสินค้า (ภาวะเงินเฟ้อ) ทำให้การเติบโตของเศรษฐกิจที่แท้จริงไม่สามารถขยายตัวได้เต็มที่เท่ากับมูลค่าปัจจุบัน

ผลการศึกษาชุดนี้จึงให้มุมมองที่แตกต่างจากงานวิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ ที่มักจะมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบเชิงลบด้านต้นทุนและการลดการจ้างงาน (เช่น ณัฐภัทร โสพิณ, 2561 ศรีสุวรรณ ขอไพบุลย์, 2559) โดยข้อสรุปของงานที่แสดงผลเชิงบวกสุทธิในระดับมหภาคของจังหวัด (Aggregate Provincial Output) ให้การสนับสนุนหลักฐานใหม่ที่ว่าผลกระทบจากการกระตุ้นอุปสงค์ยังมีน้ำหนักมากกว่าผลกระทบเชิงลบด้านต้นทุน ผลการศึกษานี้จึงเป็นการเติมเต็มช่องว่างในการวิจัยของไทยและให้ข้อเสนอเชิงนโยบายว่าค่าตอบแทนของแรงงานยังมีบทบาทในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัดได้อย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าผลกระทบที่แท้จริงจะมีความยืดหยุ่นค่อนข้างต่ำก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลกระทบเชิงบวกที่แท้จริงถูกกลดทอนด้วยผลกระทบด้านต้นทุนการผลิต ภาครัฐควรปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินนโยบายค่าแรงขั้นต่ำโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นที่แท้จริงเป็นฐานในการกำหนดอัตราค่าแรงเพื่อให้การปรับเพิ่มเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับศักยภาพการเติบโตที่แท้จริงของเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดมาตรการคู่ขนานเชิงรุกเพื่อจัดการกับปัจจัยด้านอุปทาน ได้แก่ การสนับสนุนทางการเงินและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) และลดต้นทุนการผลิต

ต่อหน่วยของภาคธุรกิจโดยเฉพาะกลุ่ม SMEs เพื่อเสริมสร้างความทนทานของเศรษฐกิจระดับพื้นที่ และควบคุมผลกระทบด้านภาวะเงินเฟ้อ อันจะนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและสมดุลยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นผลกระทบในระดับมหภาคของจังหวัด (Aggregate Provincial Output) เป็นหลัก ข้อจำกัดของข้อมูลทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบในระดับจุลภาคต่อกลุ่มอุตสาหกรรมหรือต่อการจ้างงานของแรงงานแต่ละประเภท (เช่น แรงงานไร้ทักษะ) ได้โดยละเอียด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ผลกระทบในเชิงจุลภาค (Micro-level analysis) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์ผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำต่อผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) และการเปรียบเทียบผลกระทบของนโยบายต่อกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความเข้มข้นของแรงงานต่างกัน เพื่อให้สามารถออกแบบมาตรการคู่ขนานได้อย่างจำเพาะเจาะจงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐภัทร โสพิณ. (2561). *พลวัตรของการกำหนดนโยบายค่าแรงขั้นต่ำในประเทศไทย*. ปรินญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรหมประสิทธิ์ ลิทธิพงษ์. (2556). *การศึกษาผลกระทบจากนโยบายการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท ต่องานก่อสร้าง*.3 ปรินญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิศวกรรมศาสตร์.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัยลักษณ์ รัตนวงศ์, สายฝน ไชยศรี, & ปาริชาติ จันท์ศรีบุตร. (2561). ทิศทางผลกระทบและการ
ปรับตัวต่ออัตราค่าจ้างขั้นต่ำ 308 บาทของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
ในจังหวัดสงขลา. *Journal for Social Sciences Research*, 9(2), 268–286.
- วีระยุทธ ลาสงยาง, พินิจ ทิพย์มณี, & วิจิตรา วิเชียรชม. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการ
กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเพื่อพัฒนาแรงงานในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสาร
นิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น*, 4(2), 61–83.
- ศรีสุวรรณ ขอไพบูลย์. (2559). ผลกระทบของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำต่อการบริหารจัดการองค์การ
ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. *มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 8(2.1), 279–291.
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2566). ผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำต่อตลาดแรงงานไทย.
สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.pier.or.th/blog/2023/0201/>
- สิทธิการ อังคณา. (2553). *ผลกระทบของนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำต่อการกระจายรายได้ของแรงงานไร้
ทักษะทั้งในระบบและนอกระบบ*. ปรินญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Alaniz, E., Gindling, T. H., & Terrell, K. (2011). The impact of minimum wages on wages, work and poverty in Nicaragua. *Labour Economics*, 18(S1), 45–59.
- Bazen, S., & Martin, J. P. (1991). The impact of the minimum wage on earnings and employment in France. *OECD Economic Studies*, 16, 199–221.
- Caliendo, M., Schröder, C., & Wittbrodt, L. (2019). The causal effects of the minimum wage introduction in Germany—an overview. *German Economic Review*, 20(3), 257–292.
- Godoe, A., & Reich, M. (2021). Are minimum wage effects greater in low-wage areas? *Industrial Relations: A Journal of Economy and Society*, 60(1), 36–83.
- Gramlich, E. M., Flanagan, R. J., & Wachter, M. L. (1976). Impact of minimum wages on other wages, employment, and family incomes. *Brookings Papers on Economic Activity*, 1976(2), 409–461.
- Paun, C. V., Nechita, R., Patruti, A., & Topan, M. V. (2021). The impact of the minimum wage on employment: An EU panel data analysis. *Sustainability*, 13(16), 9359.
- Santiago, C. E. (1989). The dynamics of minimum wage policy in economic development: A multiple time-series approach. *Economic Development and Cultural Change*, 38(1), 1–30.
- Trenovski, B., Kozheski, K., Tashevska, B., & Peovski, F. (2021). The minimum wage impact on labour productivity: the case of selected SEE countries. *Management Research and Practice*, 13(3), 32–42.
- Wilson, M. (2012). *The negative effects of minimum wage laws* (Policy Analysis No. 701). Cato Institute.